

Vogels kijken langs De Digitale Snelweg

Nummer 82

Peter C. Meijer

Dakpanmus

In een voorgaande aflevering van deze rubriek kon u waarnemingen lezen van Boomkruipers die gebruikmaken van huizen en er zelfs broeden. Harry van Diepen zond ons op 5 mei 2010 een bericht waarin hij meldt dat de Heggenmus in zijn tuin broedt. Dat doen zij echter onder dakpannen, die zich op vijf meter hoogte bevinden. Er waren al jongen aanwezig, want Harry meldt dat de jongen die dag werden gevoerd.

Kokmeeuwen achteruit

Als zelfs de Kokmeeuw achteruitgaat dan is er toch wel iets aan de hand! Meine Punt uit Meppel stelde per e-mail de volgende vraag daarover: 'Ik probeer al lange tijd een vraag beantwoord te krijgen en ik heb daarvoor in eerste instantie de gemeente Westerveld benaderd. Waar zijn de meeuwenkolonies (oude en nieuwe) tussen Holtzingerzand en Wapserveen gebleven?' Het antwoord van de gemeente Westerveld volstaat met de mededeling dat ze de vraag hebben doorgestuurd naar het kantoor van Staatsbosbeheer in

Drenthe. Zij hebben géén antwoord. Het natuurgebied kende tot laat in de jaren zeventig van de vorige eeuw twee meeuwenkolonies. Vorig jaar constateerde Meine dat alle meeuwen verdwenen waren. Is er een natuurlijke vijand? Kan het te maken hebben met de opmars van de Ooievaar in het Reestdalgebied en daarbuiten? Voor Meine is het een groot raadsel waar deze kolonies gebleven zijn. In vroeger tijden zag je als een akkerbouwer z'n land ploegde ook honderden vogels achter de werktuigen. Dat lijkt voorgoed voorbij. Duizenden vogels, of een veelvoud daarvan, hadden voorheen hun 'thuis' in de ogenschijnlijk rustige omgeving. Meine is nog steeds benieuwd waar de vogels heen getrokken of gevlicht zijn en nog meer naar de oorzaak van de verhuizing.

Klaas van Dijk antwoordt Meine Punt: 'Via het Eurobirdnet kreeg ik onderstaande vraag onder ogen. Mijn ideeën hierover zijn dat Kokmeeuwen in de jaren zeventig en tachtig buitengewoon talrijk waren als broedvogel in Drenthe, maar ook elders in het binnenland van Nederland. En in die periode was het ook een buitengewoon talrijke broedvogel in de landen rond de Oostzee. In de periode daarna zijn de aantallen broedparen vooral in het

De aantallen van broedende Kokmeeuwen zijn de laatste decennia enorm afgenomen.
Illustratie: Elske van Scheen-van Santen.

The screenshot shows the homepage of the 'Werkgroep Avifauna Drenthe (WAD)' website. It features a header with the group's name and logo, and several navigation menus. The 'HOME' menu includes links for Download, Kalender, Lijst, Nieuws, Projecten, Soort van het jaar, Waarnemingen, and Website informatie. The 'WELKOM' section provides a brief introduction to the website's purpose. The 'LAATSTE NIEUWS' section highlights a recent article about 'De Grote Trek voor slechts € 5,-' on September 26th. Other sections include 'FOLIO Favoriete rangers', 'PROJECTEN', 'SOORT VAN HET JAAR 2010', 'WAARNEMINGEN', 'SAZIEKES', and 'FOTO'. The 'SOORT VAN HET JAAR 2010' section features a photo of an owl.

Op de website van de Werkgroep Avifauna Drenthe staat onder andere informatie over de achteruitgang van Kokmeeuwen.

binnenland van Nederland dramatisch gekelder. Dat geldt ook voor Drenthe. In geheel Nederland ging het in de toptijd (midden/eind jaren tachtig) om zeker 225.000 broedparen (dus bijna 500.000 vogels). En nu gaat het nog om minder dan 100.000 broedparen. En hiervan zitten alleen al meer dan 30.000 paren (dus meer dan een derde) op het eiland Griend.'

Kijk voor achtergrondinformatie maar eens op de website van Sovon (<http://www.sovon.nl>). Jaarlijks komen er rapporten uit met overzichten van aantallen broedvogels in Nederland. Het rapport over 2008 (met een kaart met de landelijke verspreiding van de kolonies van de Kokmeeuw op bladzijde 77) staat op http://www.sovon.nl/pdf/Mon_2010_01BroevorapLR.pdf. Voorgaande jaarrapporten zijn te vinden via <http://www.sovon.nl/default.asp?id=135>.

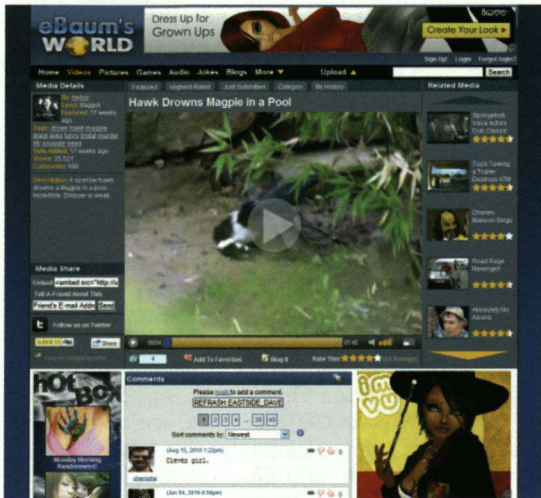
Er zijn verscheidene factoren waardoor de aantallen broedparen in Drenthe dramatisch zijn afgenomen. Vermoedelijk gaat het primair om sterke veranderingen in de landbouw, waardoor de in het binnenland broedende Kokmeeuwen nu onvoldoende voedsel kunnen vinden om hun jongen groot te krijgen. Er is ook wel onderzoek naar uitgevoerd, onder andere door Rob Bijlsma die hier ook een artikel over heeft geschreven in 'Drentse Vogels' (zie bijvoorbeeld <http://avifaunadrenthe.nl/>). Hoewel nooit goed onderzocht, lijkt het erop dat het gebruik en/of

beheer van de agrarische gronden tot in de jaren tachtig zodanig was dat er voor Kokmeeuwen veel voedsel vandaan was te halen voor de opgroeiende jongen. Een relatie met de Ooievaar (die inderdaad hier in de jaren zeventig en tachtig nauwelijks voorkwam) heeft nooit iemand kunnen leggen. Daarnaast speelt de verspreiding van de Vos ook een rol. Kokmeeuwen houden er niet van dat er Vossen in hun broedkolonie voorkomen en zij zullen dan snel naar een ander gebied verkassen. Ook hebben de ontwikkelingen rond de Vuil Afvoer Maatschappij (VAM*) een rol gespeeld. In de jaren zeventig en tachtig was het terrein van de VAM een waar eldorado voor meeuwen, want er werden hier enorme hoeveelheden voor meeuwen eetbaar afval gestort. Dat is nu niet meer het geval, zodat er daar nu minder voedsel voor broedende Kokmeeuwen is.

Toch is dit niet alles, want er zijn ook binnenlandkolonies (bijvoorbeeld eilandjes in het Veluwemeer bij Harderwijk en het Zwillbrocker Venn ten zuidoosten van Haaksbergen), waar de in het binnenland broedende Kokmeeuwen het wel goed doen. Het is geen wonder dat je nauwelijks meer Kokmeeuwen achter de ploeg ziet foerageren, want dit zul je vooral tijdens het broedseizoen zien.

Sperwer verdringt Ekster

Op <http://www.ebaumsworld.com/video/watch/80971389/> kunt u zien hoe een Sperwer een Ekster pakt en deze vervolgens in een vijvertje verdringt. Blijkbaar is dit gedrag niet uniek want op een ander filmpje is een Havik te zien die een Wintertaling verdringt. Arno van Berge Henegouwen had dat gezien en gefilmd in het Lauwersmeer. Het moet toch niet gekker worden. Straks zien wij nog een soortgelijke actie waarbij een vogel op de barbecue gelegd wordt!

Op Internet staat – tussen een nogal bonte verzameling van andere onderwerpen – ook een filmpje waarop te zien is hoe een Havik een Ekster verdrinkt in een vijvertje.

Norman Deans van Swelm reageert op de beelden: 'De Sperwer, want dat is wat je ziet, is er niet opuit zijn prooi 'humaan' te doden. De enige zorg van de Sperwer is dat de prooi niet wegvliegt. Hij weet dat iedere prooi na een tijdje te zijn geplukt vanzelf doodstil wordt. De Sperwer verzuipt de Ekster ook niet, ze raken toevallig al spartelend samen te water. Je ziet dat de Sperwer alleen nog maar reageert op de bewegingen van de Ekster. Hij is gestopt met plukken en naarmate hij natter wordt en staat dan in dubio wat te doen. Jammer dat het filmpje het eind niet laat zien. Het zou me

Een Havik die zojuist een Fazant geslagen heeft.
Foto: Han Bouwmeester.

niet verbazen als hij uiteindelijk zonder Ekster uit de vijver is gestapt.'

Han Bouwmeester heeft echter wel de ervaring dat een Havik een Fazant oppeuzelde na verdrinking. Hij schrijft: 'Ik begrijp je redentatie, Norman, maar twijfel wel een beetje. Ik heb twee jaar terug eens een mooie fotoserie kunnen maken van een Havik die een Fazant sloeg en hem overduidelijk meesleepte het water in. Nadat de laatste luchtbellens boven water waren gekomen, werd de prooi weer op het droge getrokken en opgepeuzeld. De foto's zijn te bekijken via: http://www.hanbouwmeester.nl/cms/front_content.php?idcat=19&idart=214&showcol=3.

Nachtzwaluwen over zee
Jules Bos uit Wageningen berichtte: 'Begin mei 2010 bezocht ik met drie vogelvriendjes Zuid-Turkije (Adana en zeer wijde omgeving). Op 10 mei zagen we aan het eind van de dag vanaf het strand in de Göksudelta tussen 17.45 en 19.15 uur in vol daglicht minimaal zestig Nachtzwaluwen langstrekken over de zee. Het was een gestage stroom van groepjes van steeds drie tot zes vogels op tweehonderd à driehonderd meter vanaf de vloedlijn. Je zou verwachten dat ze linea recta het land op zouden vliegen, maar dat deden ze niet. Integendeel, ze vlogen bijna parallel aan de kustlijn en bijna recht tegen de wind in. Het zag er erg moeizaam uit en ze kwamen slechts zeer langzaam vooruit. We weten niet hoe lang dit al aan de gang was en ook niet of dit ter plekke in deze tijd van het jaar dagelijkse kost is. Op het strand vonden we wel enkele veren van Nachtzwaluwen, wat wellicht duidt op een vaker voorkomend fenomeen waar ook predatoren weet van hebben. Je denkt al gauw iets heel bijzonders te hebben gezien en dat is natuurlijk ook zo (wie heeft er bij

klaarlichte dag zestig Nachtzwaluwen over zee aan zich voorbij zien trekken?), maar we kwamen er al in Turkije achter dat het verschijnsel van overdag trekkende Nachtzwaluwen in specifiek de Gökşudelta al in 1992 is beschreven in een artikel door Vincent van den Berk en Jan van der Winden. Dit in het blad van de Ornithological Society of the Middle East (OSME): Diurnal migration of Nightjars at the Gökşudelta (Bulletin 28:20-21). Dit fenomeen is ook gemeld in Dutch Birding 28, 5 (2006): 297 e.v. door Ricardo Gutiérrez: 'Bulwer's Petrels in the Mediterranean and risk of confusion with nightjars' en ook gemeld in *het Vogeljaar* 47(4):176 en in *het Vogeljaar* 49(4):168.

Nostalgie

Naarmate de jaren vorderen komen er meer herinneringen boven van zaken waar ik voorheen erg van genoten heb. Soms is daarvoor een stimulans nodig. Trevor Hardaker zorgde daar met zijn e-mailtje voor. Begin januari bezocht hij de Falkland Eilanden, Zuid-Georgië en Antarctica. Een aantal jaren geleden was ik deelnemer aan een reis die onder andere ook deze twee gebieden bezocht. 'De reis van mijn leven,' zei de nu 90-jarige Wil Jansen uit Amsterdam en hij had gelijk. Als u een interessante bestemming zoekt, kijk dan op: <http://www.hardaker.co.za>. Trevor Hardaker is op diverse plaatsen geweest en zijn foto's en het verhaal erbij zijn zo interessant dat ik eigenlijk meteen... Maar het is nu mei 2010 en de kou van de laatste dagen moet ik dan wel even van afschudden.

Breedbekstrandloper gevlogen
Guus van Duin maakte een filmpje van een Breedbekstrandloper op 17 mei 2010 op het Landje van Geijssel nabij Ouderkerk aan de Amstel (N.-H.). Mogelijk heeft u van dit landje wel gehoord. Daar zijn vaak prachtige soorten vogels te zien. Het staat bekend om IJslaanse Grutto's, Zomertalingen, Kemphanen, enzovoort. Kijk op: <http://www.youtube.com/watch?v=xt-FF8goUaQ>. De vogel op dit filmpje is ontdekt door Frank Hogenbirk. Bij het Landje van Geijssel is ook een vogelkijkpunt. Zie: http://vogelkijkhut.nl/vkh_info.php?id=359.

Moederende Bosuil

Je gelooft het niet, maar de moderne tijd maakt het mogelijk met eigen ogen te aanschouwen dat een Bosuil in haar nest zorgt voor drie eendepullen! Kennelijk had moeder eend haar eieren in een verkeerd nest gelegd. U vindt het filmpje op: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/8682544.stm. De boom waarin de jongen zich bevinden is ruim negen meter hoog en deze bevindt zich in Marple Bridge (Stockport in het Engelse graafschap Greater Manchester).

Zorg om Gierzwaluw

Albert Hiddink viel het begin juni 2010 op dat de Gierzwaluwen in Coevorden een ander gedrag vertoonden dan in voorgaande jaren. 'Ze vliegen iedere dag zeer laag bij mij in de buurt in groepjes van vijf tot tien exemplaren en daarbij gaan ze luid gierend door de buurt, blijkbaar zonder een duidelijk doel.' Ook in de stad waar hij woont, nam hij dit gedrag waar. Hij woont daar elf jaar maar had er dit gedrag niet eerder waargenomen. De bij hem bekende broedplaatsen waren nauwelijks bezet. Het leek erop dat de Gierzwaluwen voortdurend bezig waren met baltsvluchten, zonder aan broeden toe te komen. Op de

De BBC toont op internet een bericht over een Bosuil die zich heeft onfermd over drie eendepullen.

plekken waar ze anders volop voorkomen, zag Albert ze nu aanzienlijk minder frequent. Op de plek waar hij woont, neemt hij normaal weinig Gierzwaluwen waar, maar dit jaar ziet en hoort hij ze iedere dag van zeer dichtbij. Ze scheren zelfs door zijn tuin en vooral door de straat waar ze anders nauwelijks vliegen. Wat zou een verklaring kunnen zijn voor dit gedrag?

Zino's Petrel

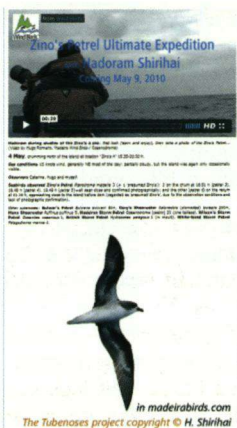
Eén van de endemische soorten van Madeira is de Freira *Pterodroma madeira*. In het Engels heet de soort: Zino's Petrel. Deze naam is afgeleid van Paul Alexander Zino (9 februari 1916 - 3 maart 2004). Hij was een Portugese ornitholoog en natuurbeschermers en is geboren op Madeira. In 1963 nam hij deel aan een expeditie naar de Salvages-eilanden of 'Ilhas Selvagens'. Vervolgens bestudeerde hij de biologie van de Kuhls Pijlstormvogel *Calonectris diomedea*. Op de Desertas-eilanden of 'Verlaten Eilanden' bestudeerde hij de Gon-gon *Pterodroma feae*. Daarbij kreeg hij speciaal interesse in de kleinere Freira. Deze soort was in 1903 voor het eerst op Madeira ontdekt. Zino slaagde erin de kolonie te vinden waar deze soort broedt en hij zorgde ervoor dat de plaats zeer werd beschermd. Twitchers die op Madeira vogels gaan kijken, willen deze zeer bijzondere soort graag zien. Uw auteur is één van die mensen en zo ging ik op 25 juni 2004 met Amilcar Vasconzelos naar de top van de Pico do Arieiro waar de vogels worden gezien. Tegen kwart voor elf 's avonds zagen en hoorden wij de vogels die van zee binnen kwamen vliegen. Het bijzondere was dat onder ons het dorpje Curral das Freiras lag. De naam betekent 'stal van de nonnen'. Eens was dit de vluchtplaats van

nonnen die door piraten werden gezocht. De zielen van de overleden nonnen zouden volgens de herders te horen zijn. Later bleken dit de geluiden te zijn die de Freira's maken. Hadoram Shirihai slaagde erin tijdens een expeditie deze zeldzame soort te filmen. Het resultaat is te zien op: http://www.madeirabirds.com/ultimate_western_paleartic_pelagic_expedition_madeira_2010.

Actievoerders

Op een pagina van Omroep Gelderland (<http://www.omroepgelderland.nl/web/Nieuws/nieuwsartikel/607401/Man-bindt-zich-vast-tegen-bomenkap.htm>) is een filmpje te zien waarin een man zich vastbindt aan een boom. Hij doet dat om kap te voorkomen. Dat lukte niet en Lex Tervelde vroeg zich in een e-mail af of je hier iets aan kan doen. Je kunt de Groendesck van de Algemene Inspectiedienst (AID) bellen: (030) 669 26 40 of de vraag melden via de website: <https://www.aid.nl/melding.htm>. Hanneke Huiskamp meldde dat je dan drie certificaatfouten in beeld krijgt, maar daar moet je je niets van aantrekken. Kies: 'Doorgaan naar deze website (niet aanbevelen)'. 'Wat vervolgens van belang is bij het melden van je klacht is dat je vraagt om terugkoppeling! Wanneer men dat niet doet is er het risico dat er nooit en te nimmer te horen krijgt wat er is gedaan en of de klacht in behandeling genomen is.

Hanneke waarschuwt dat een dergelijke actie veel frustraties kan geven. Zij schrijft dat er gemeentes zijn met een gedragscode. Er zijn al veertig gedragscodes ontwikkeld door terreinbeherende instanties. 'Dit houdt in dat ze dit soort praktijken kunnen en mogen uitvoeren. Voormalig minister Cees Veerman (CDA) en momenteel voorzitter van Natuurmonumenten heeft hiervoor gezorgd. 'Er komen binnen de AID bezuinigin-

Hadoram Shirihai maakte tijdens een expeditie filmopnamen van de zeldzame Freira's.

Reacties

Jeep Kuiper uit Hattem schreef als reactie op een stukje in *het Vogeljaar*: 'Ook ik heb Gaaïen eikels zien verstoppert en wel in de klimop tegen ons huis en dat van mijn burens. Toen ik op 17 mei 2010 op de ladder stond om de klimop te snoeien, kwam ik weer zo'n vastgeklemd eikel tegen, dat gebeurt regelmatig. Dit is dus simpelweg weer een bevestiging van hetgeen er gemeld werd in Digitale Snelweg 78 (*het Vogeljaar* 58(1):24-25).

Emo Klunder meldt naar aanleiding van een bericht over de achteruitgang van de Ringmus dat hij in zijn tuin nog redelijk wat Ringmussen ziet. Hij schrijft: 'Ik woon in Wildervank midden tussen de akkers. In de omgeving worden aardappels, granen, bieten en ook (energie)maïs verbouwd. Gelukkig is er op zo'n 200 m van mijn huis een spoordijkje voor een stoomtrein. In mijn tuin (ongeveer 1200 m²) zijn minimaal vier nestkasten bezet met Ringmussen. Ook bij een buurman doen Ringmussen het goed.' Zie *het Vogeljaar* 58(1):22-23.

De heer H.J.G. Klijn uit Gorinchem (94 jaar!) reageert op het stukje dat ik schreef bij de Morinelplevier in de Vogelkalender van 2010. Hij wijst op een zeer interessant boek: 'Mijn vriend in Lapland, de Morinelplevier'. Dit boek is in het Zweeds geschreven door Bengt Berg en in het Nederlands vertaald door Rinke Tolman. De heer Klijn wijst op de bijzondere foto's in dit boek. Wie geïnteresseerd is kan eens zoeken op internet: <http://www.boekwinkeltjes.nl>. Ik heb het gekocht en gelezen. Een heel bijzonder boek!

gen aan en daardoor zal het er lastiger worden om zich te handhaven'. Als de Groendesk je niet goed helpt, kun je nog bij de landelijke ombudsman terecht.

Malta

Natalino Fenech publiceerde in 1992 het boek 'Fatal Flight' over de strijd van Maltezer vogelaars en samenwerkende buitenlandse vogelaars tegen de slachting die jagers daar aanrichten tijdens de vogeltrek. Een boek waar ik zeer van onder de indruk was en nog steeds ben. Inmiddels is er een vervolg door Natalino geschreven: 'A Complete Guide to the birds of Malta'. Ondanks de suggestie die uitgaat van de titel, is dit is niet direct een vogelgids, maar meer een boek dat alle zaken rondom de vogelrellende op Malta beschrijft. Recensent Mark Cocker schrijft op de omslag dat dit eigenlijk drie boeken in één zijn. Op <http://maltaonlinebookshop.com/>

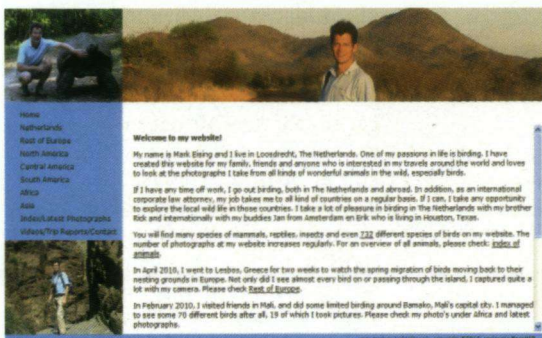
product_info.php?products_id=505 vindt u een beschrijving van de inhoud van het boek.

Websites van vogelaars

Mark J. Eising uit Loosdrecht heeft een website die een bezoek zeer de moeite waard maakt: <http://www.markeisingbirding.nl>. Prachtige foto's en reisverslagen zorgen er wel voor dat u een tijdje bezig bent en kunt genieten.

Mocht u mij op zaken willen attenderen of naar aanleiding van bovenstaande reageren, dan kunt u mij bellen of schrijven. Mijn website vindt u op: <http://www.petercmeijer.nl>. Hier vindt u een link naar *het Vogeljaar* en de genoemde links uit de rubriek 'Vogels kijken langs De Digitale Snelweg'. Ook de websites van vogelaars en vogelorganisaties kunt u hier vinden.

■ P.C. Meijer, Mossel 16, 1775 JB Middenmeer, (0227) 50 35 59, e-mail: digitalesnelweg@petercmeijer.nl.

Op de website van Mark Eising, een advocaat die in zijn vrije tijd ook veel natuurobservaties maakt, zijn foto's te zien van zijn reizen over de hele wereld.